

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Родителска Отговорност — Родителски Права И Право На Лични Отношения С Детето](#) > Slovakia

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Словакия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Съгласно Закона за семейството на Словакия (Закон № 36/2005 за уреждане на семейните въпроси и за изменение на други закони) и съдебната практика родителската отговорност (т.е. родителските права и задължения и упражняването на родителските права) включва предимно грижи за детето, задължения за издръжка, представителство на детето и управление на неговото имущество.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителските права и задължения по отношение на детето се упражняват съвместно от двамата родители, независимо дали детето е родено в брака или извън брака и дали родителите живеят заедно или не (имат ли брак, разделени ли са или са разведени).

При наличието на сериозни обстоятелства съдът може да лиши родителите от техните родителски права и задължения (или да ги ограничи), ако са изпълнени условията, предвидени в член 38, параграф 4 от Закона за семейството.

Съдът може също така да предостави родителските права и задължения на ненавършил пълнолетие родител, който обаче е на възраст над 16 години, във връзка с упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете, ако са изпълнени условията, предвидени в член 29 от Закона за семейството.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Ако и двамата родители на ненавършило пълнолетие дете не разполагат с пълна дееспособност или упражняването на родителските им права и задължения е спряно, или са лишени от родителски права и задължения, или са починали, съдът трябва да назначи настойник/попечител, който да отглежда и представлява ненавършилото пълнолетие дете и да управлява имуществото на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Съдът трябва да се произнесе по разпределянето и упражняването на родителските права и задължения (дори когато двамата родители продължават да ги упражняват съвместно) или да одобри споразумение между родителите.

В член 36, параграф 1 от Закона за семейството се предвижда, че „[р]одителите на ненавършило пълнолетие дете, които живеят отделно, може по всяко време да постигнат споразумение относно упражняването на своите родителски права и задължения. Ако родителите не постигнат споразумение, упражняването на правата и задълженията им може да бъде определено от съда, дори за това да не е направено искане; по-специално съдът определя на кого от родителите да се предостави физическото упражняване на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете. Разпоредбите на членове 24, 25 и 26 се прилагат *mutatis mutandis*“.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразуменията между родителите относно техните родителски права и задължения трябва да бъдат одобрени от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Възможно е извънсъдебно разрешаване на спорове чрез медиация по реда, предвиден в Закон № 420/2004 относно медиацията. Този закон се прилага и при семейноправни спорове. Медиацията е извънсъдебна процедура, в рамките на която съответните страни използват помощта на медиатор, за да разрешат спор, включващ договорно или друго правоотношение помежду им. Всяко споразумение, което е постигнато чрез медиация, трябва да бъде оформено в писмен вид и е обвързващо за страните по производството по медиация.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

По принцип съдът може да взема всякакви решения, като се изключва предоставянето на еднолично упражняване на родителските права на единия от родителите. Предоставянето на еднолично упражняване на родителските права на единия родител по отношение на детето е възможно само ако другият родител е лишен от родителски права и задължения. На практика обаче съдът определя кой от родителите следва да упражнява физически родителските права по отношение на детето, кой да представлява детето и да управлява неговото имущество. Съдът решава също така по какъв начин родителят, на когото не е предоставено физическото упражняване на родителските права по отношение на детето, следва да участва в издръжката на детето или одобрява споразумението между родителите за плащанията за издръжка.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Терминът „родителска отговорност“ няма пряк аналог в словашкото семейно право. Използваният в

словашкото семейно право термин е „родителски права и задължения“, които винаги се упражняват съвместно от двамата родители, което означава, че никога не може да има „еднолично упражняване на родителските права“, освен ако другият родител е починал, недееспособен или е лишен от родителски права и задължения. Това трябва да се разграничава от физическото упражняване на родителските права. Ако на единия от родителите е предоставено физическото упражняване на родителските права, въпросният родител може да взема решения по всички текущи въпроси, свързани с ежедневиия живот на детето, без съгласието на другия родител; но за всички важни въпроси, отнасящи се до упражняването на родителските права и задължения (управление на имуществото на детето, преместване на детето в чужбина, гражданство, даване на съгласие за предоставяне на здравни грижи, подготовка за бъдеща професия), е необходимо съгласието на другия родител. Ако родителите не могат да постигнат съгласие по даден въпрос, съдът се произнася по молба на единия от родителите.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът може да постанови родителите да се редуват при упражняването на родителските права (т.е. съвместно упражняване на родителските права), ако и двамата са в състояние да отглеждат детето и желаят да упражняват физически родителските права по отношение на него и ако това решение е в интерес на детето с оглед по-доброто удовлетворяване на неговите потребности. Ако поне единият от родителите е съгласен с условията на споделено упражняване на родителските права по отношение на детето, съдът трябва да прецени дали споделеното упражняване на родителските права е в интерес на детето.

Вж. всички предходни отговори, по-специално отговора на въпрос 8.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Исканията относно родителски права и задължения се подават до районния съд или до градския съд по местожителството на детето. Не е необходимо да се спазват каквито и да било формалности или да се прилагат документи, тъй като това е производство, което съдът може да образува служебно. Видът на документите, които трябва да бъдат представени, зависи от съдържанието на искането; обикновено е необходимо да се представи удостоверение за раждане на детето.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Прилага се опростена процедура с по-малко формалности. Има възможност за постановяване на временни мерки, което става по реда на спешно производство.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Всички производства за уреждане на родителските права и задължения са освободени от съдебни такси. Понастоящем системата за правна помощ в Словакия е ограничена до освобождаване от плащането на съдебни такси и безплатно осигуряване на представител. Тъй като производството за родителските права и задължения е охранително, много малко хора избират да бъдат представлявани от адвокат. Ако обаче дадено лице отговаря на законовите условия за индивидуално освобождаване от съдебни такси, съдът може служебно да осигури представител безплатно, включително адвокат, ако прецени, че представителството е необходимо за защитата на интересите на страната.

Съдът насочва към Центъра за правна помощ всички страни, които искат да им бъде назначен адвокат и отговарят на условията за освобождаване от съдебни такси. Съдът уведомява страните за тази възможност. Съдът може да освободи напълно или частично дадена страна от съдебни такси, ако това е

оправдано от нейното положение и ако искането не представлява злонамерено или явно неоснователно упражняване или защита на дадено право. Освен ако съдът реши друго, освобождаването се отнася за цялото производство и има обратно действие. Все пак такси, които са платени преди постановяването на решението за освобождаване, не се възстановяват.

Системата за правна помощ и това, което се покрива от нея, е определено в Закон № 327/2005 относно предоставянето на правна помощ на лица в затруднено материално положение, с който се създава и Център за правна помощ, предоставящ помощ на физически лица, неразполагащи с финансови средства, за да се възползват от правни услуги при упражняването и защитата на правата си.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, възможно е да се обжалват решения за родителски права и задължения.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

По отношение на изпълнението на решения по дела, свързани с ненавършили пълнолетие лица, териториално компетентен е съдът по местожителството на ненавършилото пълнолетие лице, както е определено със споразумение между родителите или с други правни средства. Производството за принудително изпълнение на решението е уредено със Закон № 161/2015 — Кодекс на охранителните граждански производства. Подробните разпоредби относно изпълнението на решения по дела за ненавършили пълнолетие лица са уредени с Постановление № 207/2016 на Министерство на правосъдието на Словашката република, което се прилага и по отношение на изпълнението на чуждестранни съдебни решения.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения относно родителски права и задължения, постановени от съд в друга държава членка, се признават и изпълняват в Словашката република, без да се изискват специални процесуални действия, т.е. без да е необходимо решението да се обявява за изпълняемо (член 21, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Регламент „Брюксел IIa“) или член 30 от Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвличане на деца (Регламент „Брюксел IIб“).

Всяка от заинтересованите страни обаче може да поиска дадено решение относно родителски права и задължения, постановено в друга държава членка, да бъде обявено за изпълняемо (съгласно Регламент „Брюксел IIa“) или да се постанови решение, че липсват основания за отказ на признаване (съгласно Регламент „Брюксел IIб“).

Исканията се подават до районния съд или до градския съд по местожителството на детето или — ако детето няма местожителство в Словашката република — до съда, в чийто район детето живее към момента. Ако няма такъв съд, компетентен е Градският съд Братислава II.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е

процедурата в такива случаи?

Компетентен да разглежда *искания за признаване, за непризнаване или за постановяване на решение за липса на основания за отказ на признаване*, свързани с родителски права и задължения, е районният съд или градският съд по местожителството на детето, или, ако детето няма местожителство в Словашката република — съдът, в чийто район детето живее към момента. Ако няма такъв съд, компетентен е Градският съд Братислава II.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Ако детето не живее в Словашката република, но там се намира неговото или нейното обичайно местопребиваване или ако родителите не живеят в Словашката република, или са граждани на различни държави, тогава се прилагат разпоредбите на словашкото законодателство в съответствие с Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (реф. № 344/2002) (глава III от Конвенцията).

Освен Хагската конвенция от 1996 г., Словашката република е обвързана от редица двустранни споразумения, съдържащи разпоредби относно приложимото право, и тези разпоредби имат предимство пред разпоредбите на Закона относно международното частно и процесуално право в производства за родителски права и задължения. Въпросните споразумения са следните:

България: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република България за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (София, 25 ноември 1976 г., Постановление № 3/1978)

Хърватия, Словения: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Белград, 20 януари 1964 г., Постановление № 207/1964)

Унгария: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Унгария за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Братислава, 28 март 1989 г., реф. № 63/1990)

Полша: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Полша за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни, трудови и наказателни дела (Варшава, 21 декември 1987 г., Постановление № 42/1989)

Румъния: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Румъния за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Прага, 25 октомври 1958 г., Постановление № 31/1959).

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

■ Последна актуализация: 24/01/2025

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.